

Судска соработка во кривични прашања – правна рамка, институции и процеси

Петра Џени

Агенда/ Содржина

1

Судска соработка во кривични прашања во рамките на ЕУ - почетоци

2

Договор од Лисабон – општ вовед

3

Кривично право на ЕУ – правна основа

4

Одлуки за учество или одбивање на учество

5

Идни предизвици

Прелиминарно прашање

- **Зошто да се врши регулирање на ниво на ЕУ?**
 - **Интернационализација на криминалот (криминалот не познава граници)**
 - **Традиционалната кривична соработка не е доволна**
 - **Сопствените sui generis интереси на ЕУ треба да се заштитат со кривичното право, односно финансиските интереси на ЕУ**

1. Судска соработка во кривични прашања во рамките на ЕУ - почетоци

- **Конвенции на Советот на Европа**
 - Надополнети со мрежа на билатерални меѓународни инструменти
- **Патот до Мастрихт (1976 година групата ТРЕВИ, 1986 година ад хок група на министри одговорни за имиграција, Даблинска конвенција, царинска соработка, борба против дрогата)**
- **Шенгенскиот договор и Конвенцијата за имплементација на Шенгенскиот договор (CISA)**
- **Договорот за Европската Унија од 1992 година (Договорот од Мастрихт)**
 - Правда и внатрешни работи, третиот столб на ЕУ, Член И

Основни дилеми во кривичното право на ЕУ

- **Вертикална или хоризонтална соработка**
- **Доктрини на домашните кривични закони и системи за кривична правда**
 - Двоен криминалитет
 - Политички прекршоци
 - Без вршење екстрадиција на државјани
 - Територијалност
 - Ne bis in idem/ двојно судење
- **Кривичната правда е во основата на државниот суверенитет**
- **Кривичната правда инхерентно ги загрозува слободите**

Проценка на одредбите на ПВР од ДЕУ од 1992 година

- **Меѓувладина соработка, а не метод на Заедницата**
 - Едногласност,
 - Посебни правни акти и мерки за ПВР (консултации, заедничка позиција, заедничко дејство, меѓународна конвенција)
 - Европскиот парламент не е вклучен во донесувањето на одлуките
- **Задржување на националниот интерес (суверенитет)**
- **Сложена постапка за донесување на одлуки**
- **Сомнителен правен статус на одредени мерки/ активности**
- **Без демократска контрола**
- **Без судски преглед**
- **Нејасни цели на политиката**

Договорот од Амстердам од 1997 година – Област на слободна безбедност и правда

Прв столб - ЕК

- Виза
- Азил
- Имиграција
- Граници
- Соработка во граѓански прашања
- Царинска соработка
- Метод на Заедницата (КВМ, постапка за соодлучување, ЕСП)
- Институции на ЕК
- Право на Заедницата

Втор столб - ЗНБП

- Заедничка надворешна и безбедносна политика

Трет столб - ПССКП

- Полициска соработка
- Судска соработка во кривични прашања
- Меѓувладина соработка (едногласност)
- Институциите на ЕК се позајмени и дејствуваат со ограничени овластувања (ЕП и ЕСП)
- Право на ЕУ (посебни правни акти: рамковни одлуки, заеднички активности)

2. Договорот од Лисабон – општ вовед

- **Ја реорганизира постојната рамка за договори**
 - Нема посебен трет столб
- **Ја проширува постапката за соодлучување и КВМ во кривичното право (со исклучоци), сега наречена вообичаена законодавна постапка**
- **Ниту една земја – членка не може индивидуално да иницира законодавство во областа на кривичното право**
 - $\frac{1}{4}$ од сите земји – членки можат да дадат предлог (Член 76. од ДФЕУ)
- **Итен прекин**
 - Член 82(3) и 83(3) од ДФЕУ

Општ вовед - продолжение.

- **Ограничувањата на надлежноста на Судот на правдата на Европската Унија се отстранети**
- **Институционални прашања (нови институции, изменети овластувања)**
 - Евројуст, Европско јавно обвинителство, Комитет за внатрешна безбедност
- **Се проширува опсегот на правилата за одбивање**
- **Општите одредби од ДФЕУ се применуваат за ПВР (легитимитет, одговорност, недискриминација, овластувања за надворешни односи, заштита на податоци)**

Зајакната улога на Европскиот парламент – законодавни овластувања

- Се проширува постапката за соодлучување и КВМ во кривичното право (со исклучоци), сега наречена вообичаена законодавна постапка
- ЕП може да побара од Комисијата да ги достави сите соодветни предлози – одржувани од ДЕУ
 - Член 225, види Меѓу-институционален договор од 2010 година
- Одредени делови од кривичното право се предмет на постапка за согласност (посебна законодавна постапка)
 - passarelle во Член 82(2) г), 83(1) алинеја 3, 83(2),
 - Формирање на ЕЈО (Член 86(1) и Член 86(4))

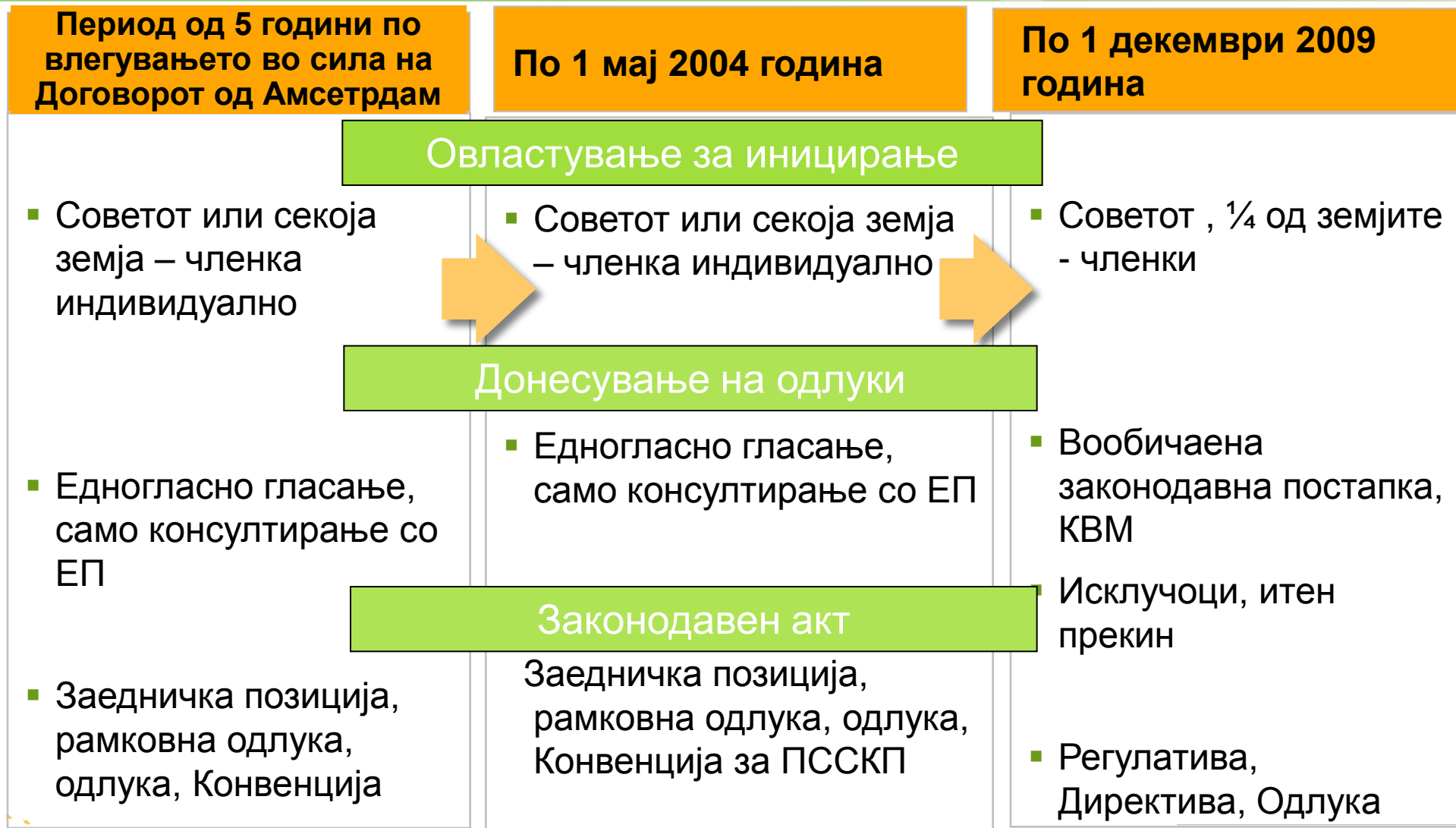
Зајакната улога на Европскиот парламент и на националните парламенти – контрола и мониторинг

- **контрола на спроведувањето на принципот на супсидијарност**
 - Член 69 од ДФЕУ и Протокол 2 од ДФЕУ
- **информации за евалуацијата на спроведувањето на политиките на Унијата во областа на слободата, безбедноста и правдата**
 - Член 70 од ДФЕУ
- **евалуација на активностите на Евројуст и контрола на активностите на Европол од страна на Европскиот парламент, заедно со националните парламенти**

Преглед на промените во процесот на донесување на одлуки – Прв столб на ОСБП

Период од 5 години по влегувањето во сила на Договорот од Амстердам	По 1 мај 2004 година	По 1 декември 2009 година
Овластување за иницирање		
<ul style="list-style-type: none"> Советот или секоја земја – членка индивидуално 	<ul style="list-style-type: none"> Само Советот (земјата – членка може да побара од Советот да започне иницијатива) 	<ul style="list-style-type: none"> Само Советот
Донесување на одлуки		
<ul style="list-style-type: none"> Едногласно гласање, само консултирање со ЕП 	<ul style="list-style-type: none"> Заедничко одлучување со ЕП за азил Консултирање со ЕП за имиграција и семејни прашања 	<ul style="list-style-type: none"> Вообичаена законодавна постапка, КВМ Консултирање со ЕП за имиграција, пасоши и семејно право
Законодавен акт		
<ul style="list-style-type: none"> Регулатива, Директива, Одлука 	<ul style="list-style-type: none"> Регулатива, Директива, Одлука 	<ul style="list-style-type: none"> Регулатива, Директива, Одлука

Преглед на промените во процесот на донесување на одлуки – Трет столб на ОСБП

3. Кривично право на ЕУ – правна основа

- **Член 82 од ДФЕУ – процесно кривично право**
 - Целосен метод на Заедницата, мали исклучоци, ограничен прекин
- **Член 83 од ДФЕУ– материјално кривично право**
 - Целосна метода на Заедницата, мали исклучоци, ограничен прекин
- **Член 84 од ДФЕУ– превенција на криминал**
 - Само за поддршка на надлежноста
- **Член 85 од ДФЕУ– Евројуст**
- **Член 86 од ДФЕУ– Европско јавно обвинителство**
 - Надлежност за воспоставување

Процесно кривично право – Член 82

1. Судската соработка во кривични прашања во Унијата се заснова на принципот на взаемно признавање на пресудите и судските одлуки и вклучува приближување на законите и прописите [...] Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законска постапка, донесуваат мерки за
- (а) Утврдување на правилата и постапките за обезбедување на признавање на сите форми на пресуди и судски одлуки во рамките на целата Унија
 - (б) Спречување и решавање на конфликти на надлежност помеѓу земјите – членки
 - (в) Поддршка на обуките за судството и судскиот персонал;
 - (г) Олеснување на соработката помеѓу судството или еквивалентните органи на земјите – членки во врска со постапките во кривични случаи и спроведувањето на одлуките.

Процесно кривично право – Член 82

2. **За да се олесни взаемното признавање на пресудите** и судските одлуки и полициската и судската соработка во кривични прашања со прекугранични димензии до соодветниот неопходен степен, Европскиот парламент и Советот можат, со примена на **директиви усвоени во согласност со вообичаената законодавна постапка, да утврдат минимални правила.** Таквите правила ги земаат во предвид разликите помеѓу правните традиции и системите на земјите – членки.

Тие ќе се однесуваат на:

- (а) **взаемната прифатливост на доказите** помеѓу земјите – членки,
- (б) **правата на поединците во кривична постапка,**
- (в) **правата на лицата кои се жртви на криминал,**
- (г) сите други конкретни аспекти на кривичната постапка коишто Советот однапред ги утврдил со донесување на одлука; за донесувањето на таква одлука, Советот постапува едногласно по добивање на согласност од Европскиот парламент.
- Усвојувањето на минималните правила наведени во овој став не ги спречува земјите – членки да одржуваат или да воведат **повисоко ниво на заштита за поединци.**

Материјално кривично право – Член 83

1. Европскиот парламент и Советот можат, со примена на директиви усвоени во согласност со вообичаената законодавна постапка, да утврдат **минимални правила за дефинирање на кривични дела и санкции** во областа на особено тешки кривични дела со прекургранични димензии што произлегуваат од природата или влијанието на таквите кривични дела или од посебната потреба тие да се решат заеднички

Тие области на криминал се следниве: **тероризам, трговија со луѓе и сексуална експлоатација на жени и деца, недозволена трговија со дрога, недозволена трговија со оружје, перење пари, корупција, фалсификување на платежни средства, компјутерски криминал и организиран криминал.**

Кривични дела на Европско ниво

- Врз основа на случувањата во областа на криминалот, Советот може да донесе одлука за идентификација на други области на криминал кои ги исполнуваат критериумите наведени во овој став. Тој постапува едногласно по добивање на согласност од Европскиот парламент.

Материјално кривично право – продолжение и

Член 84

2. Ако се покаже дека приближувањето на кривичните закони и регулативи на земјите – членки е од суштинско значење за да се обезбеди **ефективно спроведување на политиката на Унијата** во област која била предмет на мерките за усогласување, со директивите можат да се утврдат минимални правила за дефинирање на кривичните дела и санкциите во засегнатата област. Таквите директиви се усвојуваат со истата вообичаена или посебна законодавна постапка којашто се следеше за усвојување на мерките за усогласување наведени погоре, без повреда на член 76.

Член 84

Итен прекин и на Член 83 (1) и на (2)

- Европскиот парламент и Советот, постапувајќи во согласност со вообичаената законодавна постапка, можат да воспостават мерки за промовирање и поддршка на активностите на земјите – членки во **областа на спречување на криминалот**, со исклучок на какво било усогласување на законите и прописите на земјите – членки.

Европавда – Член 85 одДФЕУ

- Тело на Европската Унија (хибриден модел)
- Правно лице
- Да ги стимулира и подобри координацијата и соработката помеѓу судските органи на земјите – членки
- Засега, нема право да поведе кривична постапка во земја – членка
- Евројуст може колективно да дејствува како колеџ или поединечно како национален претставник
- Европскиот парламент и националните парламенти го оценуваат Евројуст

Европско јавно обвинителство – Член 86 одДФЕУ

- Прелудиум: студија за Corpus Juris, 2000 Комуникација, Зелена книга од 2001 година за основањето на Европското јавно обвинителство

- Член 86

Чекање за правна основа...

- Можност за основање на ЕЈО „од Евројуст“
 - Борба против кривични дела коишто влијаат врз финансиските интереси
 - „истрага, кривично гонење и донесување на пресуди [...] за кривични дела против финансиските интереси на Унијата“
 - Можност за проширување на надлежноста на ЕЈО за други тешки кривични дела
 - Зајакната соработка доколку не се постигне едногласност
- **Пакет законодавни мерки на Комисијата од 2013 година за подобрување на заштитата на финансиските интереси на Унијата**
 - ЕЈО, Реформа на Евројуст, подобрување на управувањето на ОЛАФ
 - Продолжување на преговорите

Одлуки за учество или одбивање на учество

- **првично создадени надвор од правната рамка на ЕУ**
 - Шенгенски договор од 1985 година (и Шенгенско право), Договорот од Прум од 2005 година
- **Почетоци на одбивањето на учество на Данска во областа на ПВР**
 - Со одлуката од Единбург од 1992 година сè уште се предвидува учеството на Данска!
 - Поглед на Данска: целата област на ПВР треба да биде меѓувладина
- **Резултира со разлики во територијалниот опсег на инструментите**
- **Останува да биде единствената карактеристика којашто ја прави ОСБП да биде различна и од меѓувладина природа**

Статус на Обединетото Кралство и Ирска

- **Протокол за гранична контрола**
 - **Протокол за избирање на која било мерка усвоена под Поглавје V од ДФЕУ – Членови 67-89 за Областа на слободата, безбедноста и правдата**
 - **Протокол за Шенгенското право**
- +**
- **Обединетото Кралство може да одбие воведување на какви било мерки усвоени во рамките на третиот столб пред влегувањето во сила на Лисабонскиот договор**

Протокол за Поглавје V од ДФЕУ I.

- Со Протоколот во прилог на Договорот од Амстердам, на Обединетото Кралство и Ирска им се дава можност да одбијат да учествуваат во прашања за имиграција, азил и граѓанско право (поранешен Поглавје IV од ДЕУ, сега Поглавје V од ДФЕУ)
- Со Договорот од Лисабон се прошири неговиот опсег
- Сега ОК и Ирска ги одбија сите мерки за ПВР/ОСБП според Поглавје V од ДФЕУ
 - Со исклучок на Ирска во врска со антитерористичките санкции
- Посебна постапка за одбивање на оние акти со коишто се изменуваат акти кои се усвоени пред ДоЛ со којшто ОК и Ирска се веќе обврзани
- Ирска има овластување да го одбие Протоколот

Протокол за Поглавје V од ДФЕУ II.

- Се смета дека ОК и Ирска одбиле да учествуваат во сите предлози на ПВР, а можат да изберат и да учествуваат
 - sic! ОК и Ирска имаа можност да одбијат да учествуваат, сега целосно одбија да учествуваат во ПВР/ОСБП и имаат можност да одлучат да учествуваат
 - Одлуката за учество може да се спроведе 3 месеци по поднесување на предлогот од страна на ПВР/ОСБП
 - По добивање на барањето за учество, Советот се обидува да постигне договор за предлогот со учество на земјата/земјите што го поднела/е барањето
 - Ако тоа не се постигне во „разумен временски период“ Советот може да продолжи со усвојување на мерката
- ОК и Ирска можат да се придружат со примена на засилена соработка, или ако одбијат да учествуваат по усвојувањето на актот, тие, исто така, можат да изберат да учествуваат со засилена соработка

Претходно постоечки мерки од III столб (блокирање на опцијата за одбивање на учество)

- Се однесува само на ОК
- Му се дозволува на ОК да одбие да ги примени претходно постоечките мерки од III столб, коишто не се изменети во период од 5 години
- Одбивањето треба да се изврши на тој датум, не може да се повика на него пред и после (известувањето треба да се достави 6 месеци однапред)
 - Не се однесува на законодавството по Лисабонскиот договор, како и на законодавството пред него коишто се изменети и во коишто учествува ОК
- **Можност за селективно одбивање**

Претходно постоечки мерки од III столб (блокирање на опцијата за одбивање на учество)

- Известување за блокирање на опцијата за одбивање на учество на ОК од 24 јули 2013 година
- Подоцна: писмо со кое се известуваат Советот и Комисијата за преземање на одредени мерки
- Преговори во текот на 2014 година
- Одлуки на Советот и на Комисијата од 1 декември 2014 година
- Резултат: ОК има повторно 29 мерки усвоени пред 1 декември 2009 година, вклучувајќи ги и Евројуст, Европол и Рамковната одлука за Европскиот налог за апсење

Статус на Данска

- **Потекло на неучеството на Данска во областа на ПВР**
 - Договор од Амстердам: Дански протоколи
 - Се исклучува Данска од Поглавје IV на ЕК за имиграција, азил и граѓанско право
 - Посебни правила за Данска според Шенгенскиот протокол за интеграција на Шенгенското право во правниот поредок на ЕУ
- **Со Договорот од Лисабон се споија двата протоколи**
 - Данска е, исто така, исклучена од кривичното право и полициската соработка
 - Претходно постоечките мерки од III столб и понатаму се однесуваат на Данска, иако се изменети
 - Данска нема овластување да применува индивидуални мерки за ПВР

Статус на Данска II.

■ **Континуирана врска со Шенгенското право**

- ДоА - Шенгенски протокол – право коешто спаѓа под Поглавје IV од ДЕК се однесува на Данска како јавно меѓународно право
- Данска има рок од 6 месеци да одлучи дали ќе ги примени мерките од ДоЛ, коишто се засноваат на Шенгенското право и спаѓаат под поранешниот Поглавје IV од ДЕК, сега Поглавје V од ДФЕУ, во своето национално право
 - Ако одлучи позитивно, со ова се создава обврска за меѓународно право за Данска,
 - Ако одлучи негативно, земјите – членки и Данска „ќе ги разгледаат соодветните мерки што треба да се преземат“
 - Данска одлучи да ги примени сите мерки што се засноваат на Шенгенското право

■ **Само Данска има можност да го одбие целосно/делумно протоколот**

- Можност за добивање на правилата за одбивање на ОК/Ирска
- Шенгенското право и мерките коишто се засноваат на него целосно ќе се применуваат како дел од правото на ЕУ (не како меѓународно право)
- Нема правила за евалуација

Последици од исклучувањето

Институционални

- ОК, Ирска и Данска се воздржуваат од гласање во Советот, но се присутни за време на расправите во Советот
- ОК, Ирска, Данска, ЕП и членовите на ЕП целосно учествуваат во вообичаената законодавна постапка во индивидуален капацитет како пратеници во парламентот
- ОК, Ирска и Данска делегираат Комесари кои ја вршат својата нормална улога
- Судиите во ОК, Ирска и Данска ја вршат својата нормална улога во СПЕУ

Законодавни

- Бидејќи не се дел од нивниот правен систем, националните власти не ги применуваат таквите закони
- Физичките и правните лица се опфатени со опсегот на таквото законодавство, само под надлежност на друга земја – членка во ЕУ

Идни предизвици

- **Подобрување на легитимитетот и одговорноста**
 - Поголема улога на Европскиот парламент
 - Овластување за надзор на националните парламенти
 - Надлежност на Судот на правдата на Европската Унија
- **Сега постои еден правен поредок во Унијата, но пофрагментиран**
- **Креирање политики: областа „после Стокхолм“, што е следно?**
- **„Исцрпување“ на кривичното право на ЕУ во земјите – членки**
- **Останува дилемата за политиката на безбедноста наспроти слободата**

**Дали имате
прашања?
Би ни претставувало
задоволство да помогнеме.**

Петра Џени

p.jeney@eipa.eu